

DOI : 10.33274/2079-4819-2020-72-1-66-74

JEL: M31

УДК 338.1

Маловичко С. В.,
д-р екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: malovichko@donnuet.edu.ua
e-mail: barabanova@donnuet.edu.ua

Барабанова В. В.,
канд. екон. наук,
доцент

ТРАНСФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ПОСЛУГ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

UDC 338.1

Malovychko S. V.,
Grand PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: malovichko@donnuet.edu.ua
e-mail: barabanova@donnuet.edu.ua

Barabanova V. V.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

TRANSFORMATION SYSTEM OF TOURIST SERVICES: THE CHALLENGES OF MODERNITY

***Мета** – розкрити чинники впливу безпекової компоненти на розвиток трансформаційної системи послуг туристичної сфери, класифікувати загрози небезпек та шляхи їх подолання.*

***Методика.** Теоретико-методологічною основою дослідження є загальнонаукові методи аналізу, синтезу, абстрагування, класифікації, узагальнення, комплексний підхід. У дослідженні використані наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців щодо безпеки системи послуг туристичної сфери.*

***Результати.** У статті авторами розглянуто особливості безпеки туризму в умовах світової кризи й пандемії. Проаналізовано й оцінено загрози та кризові ситуації, що негативно впливають на безпеку трансформаційної системи послуг туристичної сфери.*

У статті розглянуто питання необхідності організації роботи, спрямованої на створення системи безпеки туристичної галузі, запропоновано шляхи реалізації цього завдання, у тому числі з використанням іноземного досвіду.

У роботі доведено важливість безпекової компоненти послуг туристичної сфери, яка ставить на перше місце безпеку життя і здоров'я туриста, а потім інтереси і потреби туристичних компаній. Авторами розроблено диференціацію ознак виникнення кризових ситуацій, систематизовано їх класифікацію у туристичній сфері, надані практичні заходи щодо врегулювання кризових явищ, які потребують постійного моніторингу та удосконалення. Саме скоординована спільна праця з організації безпеки туризму на державному та регіональному рівнях сприятиме організації заходів безпеки на системному, дієвому рівні.

Запропоновані заходи щодо забезпечення безпеки українських туристів пришвидшать процеси відновлення трансформаційної системи послуг туристичної сфери в Україні, спри-

© С. В. Маловичко, В. В. Барабанова, 2020

ятимуть реалізації стратегії сталого попиту на внутрішній туризм, зокрема у випадках настання пандемії.

Ключові слова: туризм, загроза безпеки, пандемія, світова криза, коронавірус, безпековий стан туризму, система послуг туристичної сфери, ризики, сталий попит на внутрішній туризм в Україні, антикризові заходи.

Постановка проблеми. У сучасному світі загрози безпеки туристам зростають щороку, поява яких дедалі частіше відбуваються у найблагополучніших країнах, курортах, мегаполісах світу. Збільшується кількість внутрішніх і зовнішніх загроз, які стають більш руйнівними, менш передбачуваними.

Небезпеки природного та техногенного характеру, включно з надзвичайними екологічними ситуаціями, безперервно супроводжують туристів під час їх подорожей. Сьогодні активно проявляють себе такі види небезпек, як нещасні випадки, дорожньо-транспортні пригоди (ДТП), авіаційні події, випадки заподіяння шкоди життю, здоров'ю та майну туристів унаслідок низької якості послуг туристичної сфери.

Небезпека військових дій у Сирії, Іраку, Єгипту, Східній Україні, збільшення терактів у країнах ЄС, США і поглиблення напруги в сусідніх регіонах викликають глибоке занепокоєння в системі послуг туристичної сфери.

Поширення небезпечних захворювань, епідемій до цього часу стосувалося тільки тих країн, що розвиваються та мають високу скупченість населення, антисанітарію, невисокий рівень медичного обслуговування і низьку побутову культуру. Про наявність небезпечних захворювань у будь-яких країнах світу при організації подорожі туроператори попереджали туристів одразу усіма доступними комунікаційними каналами.

Але ніхто не міг припустити, що навесні 2020 р. людство постане перед світовою пандемією, спалахом COVID-19. Поширення зараження хворобою призвело до сотень тисяч людських втрат майже у 80 країнах світу. Як наслідок, світова криза, карантин завдали економічні збитки світовій (національній) туристичній галузі. За підрахунками UNWTO майже 600 млн. доларів втрат

за два місяці отримала система туристичних послуг, а за прогнозами збитки зростатимуть до 1 трлн доларів до кінця 2020 року [13].

Світова криза в туристичній галузі не минула й туристичну галузь України. На жаль у сфері туризму в нашій країні немає можливості обрахувати збитки, завдані коронавірусом та карантинном, на сьогодні відсутні ефективні антикризові заходи. Криза виявила, що безпека туризму має в Україні декларований характер, яка в умовах пандемії виявилася непрацездатною.

Думаємо, що саме особливо нині питання забезпечення системи послуг туристичної сфери є актуальними, повинні розглядатися комплексно й стати пріоритетним напрямом дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню теоретичних питань безпеки системи послуг туристичної сфери присвячено статті зарубіжних й українських науковців. Серед науковців, що займаються розбудовою та вдосконаленням теоретичної частини даного дослідження у своїх працях, слід виділити: Л. Л. Івашину [4], В. М. Козинець [6], Н. В. Корж [5].

Деякі науковці, такі як О. А. Борисюк [1], А. В. Фролов [11] проводять дослідження даної проблематики у напрямку впливу безпекової компоненти світового масштабу на розвиток міжнародного туризму.

Активно формується у зарубіжній науці теоретико-методологічна база дослідження соціальних чинників розвитку туризму, проблем інформаційного забезпечення держави та людини, у тому числі безпеки туризму, авторами К. Зімані [9], М. Уїтман [10].

Як показав аналіз наукових праць, присвячених цій проблемі (А. П. Голод [2], А. В. Фролов [11]), існують різні підходи та напрями дослідження безпеки системи послуг туристичної сфери залежно від їх кваліфікаційних ознак.

Разом з тим недостатня кількість досліджень присвячена проблематиці класифікації загроз безпеки послуг туристичної сфери. Опрацювавши наукові праці вищезазначених науковців, варто зазначити, що дане питання потребує комплексного дослідження. Нові виклики безпеки в туристичній сфері особливо в умовах світової кризи, пандемії потребують детального вивчення й пошуку альтернативних антикризових заходів.

Мета статті – розкриття чинників впливу безпекової компоненти на розвиток трансформаційної системи послуг туристичної сфери, класифікація загроз небезпек та шляхи їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дотепер туризм і подорожі являли собою рушійну силу міжнародного, національного процвітання й дотримання основоположних прав та свобод людини й громадянина. Туристські подорожі в сучасному світі для людини стали важливою складовою життя, статусу успішної людини, реалізацією його права на відпочинок та дозвілля, свободи пересування, права на доступ до культурних цінностей, а також інших загально визнаних прав та свобод людини й громадянина. Туристична подорож сьогодні це більше ніж відпочинок. Розваги для пересічного туриста, це знайомство з культурною спадщиною, історією, традиціями різних народів, адже сучасний туризм виконує такі важливі функції, як соціально-економічні, культурно-екологічні й міжнародні. Туризм, на думку багатьох експертів, — синонім миру, спокою, стабільності та безпеки. Але, на жаль, сьогодні цю позицію туристам необхідно виборювати як на міжнародному, державному, місцевому рівнях.

Разом зі зростанням якісних туристичних послуг та стійкою тенденцією збільшення туристичних потоків дедалі частіше система туризму стає об'єктом зазіхань із боку національної і міжнародної організованої злочинності. Розкрадання майна, вчинення насильницьких дій щодо туристів, здійснення терористичної та екстремістської діяльності, особливо в найбільш популярних міс-

цях відпочинку у європейських країнах це перелік основних небезпек.

У підсумковій резолюції Євразійської туристичної організації (ЄТО) було відзначено що «...безпека і захист туристів повинні стати пріоритетом у кожній із країн, не тільки на території великої Євразії, а й в усьому світі. Будь-які терористичні акти або викрадення людей і загрози, спрямовані проти туристів або працівників туристичної індустрії, а також навмисне руйнування туристських об'єктів і об'єктів культурно-історичної спадщини повинні суворо переслідуватися відповідно до національного законодавства кожної країни» [16].

Ризики, пов'язані зі стрімким поширенням пандемії, епідемій небезпечних захворювань у сучасному світі, стали серйозним викликом для багатьох країн, також і для України. На думку Г. О. Горіної «фактори в умовах жорсткої конкуренції, що є наслідком активізації світових глобалізаційних процесів, призведуть до скорочення не тільки в'їзного туристичного потоку, а й кількості внутрішніх туристів, що спричинить реальну загрозу економічній безпеці держави» [3, с. 78].

У науковій та навчальній літературі визначення терміна «безпека туризму» за останні десять років змінилося від пасивного чинника до активного чинника туризму та імперативу здійснення туристичної діяльності [9, с. 59].

Як показало дослідження, безпека туризму — це складна, відкрита та динамічна система, де думки науковців щодо структури та ключових її функцій суттєво різняться між собою. Цей процес ускладнюється тим, що безпеку туризму за масштабом розглядають на п'яти рівнях: глобальному, макро- регіональному, національному, регіональному та локальному. На кожному рівні формуються різні чинники загроз безпеки послуг туристичної сфери, які постійно змінюються й зростають за масштабом та наслідками рис. 1.

Так, до недавнього вважалося, що основними чинниками безпеки послуг туристичної сфери були: розвинена туристична інфра-

Рис. 1. Чинники безпеки послуг туристичної сфери (складено авторами)

структура, взаємодія з макро-, мікросередовищем, сучасні інформаційно-комунікаційні системи, а також потужні поліцейські та військові формування із забезпечення правопорядку в країні. Починаючи з весни 2020 р. можна говорити про появу нового чинника безпеки послуг туристичної сфери – про систему захисту від пандемії на глобальному, національному, локальному рівнях у сфері туризму.

Наразі в Україні Державним агентством розвитку туризму у зв'язку з пандемією та світовою кризою вже проводиться робота над Комунікаційною стратегією з формування в українців особливої культури подорожей Україною, що дозволить сформувати сталий попит на подорожі всередині країни.

У законодавстві кожної країни безпека туризму є правовим інститутом, де життя людини, туриста на першому місці. Згідно з українським законодавством (Закон України «Про туризм») передбачається система гарантування безпеки туристам, яка зменшує ризику й наслідки, що можуть спричинити шкоду їх здоров'ю та майну. Так, за ст. 13 Закону України «Про туризм» трактування поняття «...«безпека туризму» розкривається через перерахування відповідних об'єктів безпеки: життя, здоров'я, майна туристів (екскурсантів); навколишнє середовище, матеріальні та духовні цінності суспільства, безпеки держави» [12].

Як показало дослідження, безпека туризму — це складна, відкрита та динамічна система де думки науковців щодо структури та ключових її функцій суттєво різняться між собою. На наш погляд, саме безпеку туризму можна розглядати як головну споживчу властивість, якою об'єктивно і реально повинна володіти система послуг туристичної сфери, у той час як інші споживчі її властивості можуть реалізуватися повною мірою тільки у випадку, якщо така безпека туризму буде гарантована.

Таким чином, безпека туризму комплексна категорія — це сукупність чинників, що характеризують соціальний, правовий, економічний, екологічний стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в системі послуг туристичної сфери.

Існують різні підходи до класифікації загроз безпеки послуг туристичної сфери, зокрема: за походженням, за спрямованістю, за масштабом, за ступенем сформованості, за сферою діяльності, за ступенем суб'єктивного сприйняття тощо.

На нашу думку, дослідження небезпек та класифікація загроз безпеки послуг туристичної сфери, з урахуванням ситуації в Україні та геополітичних змін, пандемії дуже важлива й необхідна складова для розроблення стратегії розвитку туризму, системи попередження антикризових заходів (табл. 1).

Таблиця 1

**Класифікація загроз безпеки послуг туристичної сфери та шляхи їх зменшення в Україні
(складено авторами на основі [1, с. 28; 2, с. 170; 4, с. 18; 11, с. 86–93])**

Види загроз безпеки послуг туристичної сфери	Характеристика загроз безпеки послуг туристичної сфери	Шляхи зменшення загроз безпеки послуг туристичної сфери
1. Загрози особистої безпеки туристів	<p>Характеристика загроз безпеки послуг туристичної сфери</p> <ul style="list-style-type: none"> — порушення конституційних прав та свобод туристів; — заподіяння шкоди життю та здоров'ю туристів у результаті злочинів та інших неправомірних дій (бездіяльності); — несанкціоноване розголошення персональних даних туриста, інформації про його приватне життя; — втрата, пошкодження майна туриста у результаті неправомірних дій третіх осіб; — виникнення небезпечних подій природного або техногенного характеру (надзвичайні ситуації); — збитки туристів у результаті невиконання або неналежного виконання туроператором своїх зобов'язань перед ними за вказаним договором. 	<ul style="list-style-type: none"> — створити єдиний інформаційний ресурс із забезпечення безпеки туристів; — збір статистики та інформації про небезпечні події з українськими туристами, та їх попередження; — встрахування медичне страхування та страхування у вигляді страхового пакету зі значно розширеним переліком послуг (у разі втрати паспорта, видачки на юридичну підтримку туристів); — ввести в практику інструктаж туристів перед виїздом у країну; як поводити себе в екстремальних ситуаціях, карантину, при захопленні у заручники.
2. Загрози безпеки підприємницької діяльності у сфері туризму	<ul style="list-style-type: none"> — порушення конституційних прав і свобод підприємців, включаючи дії (бездіяльність) посадових осіб, пов'язані зі встановленням у межах території України незаконних перешкод для вільного переміщення послуг та фінансових коштів у сфері туризму; — заподіяння шкоди життю та здоров'ю, майну підприємців й їх персоналу; — заподіяння шкоди життю і здоров'ю туристів і неправомірних дій (бездіяльності); — різні прояви корупції, посадові злочини та правопорушення, недобросовісна конкуренція, зловживання з боку контрагентів підприємців, включаючи туристів; — підприємницький ризик, у тому числі настання несприятливих умов, банкрутства підприємців туристичної сфери внаслідок зміни умов діяльності, невиконання зобов'язань контрагентами підприємців, а також не залежних від підприємців обставин (пандемія COVID-2019); — відсутність умов для розвитку малого й середнього підприємництва у сфері туризму. 	<ul style="list-style-type: none"> — створити ділове середовище; розвивати бренд-менеджмент в Україні; — забезпечити рівень безпеки туристів і місцевого населення; сформувати професійні кадри у сфері туризму; — внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо вивезення туристів у разі виникнення надзвичайних ситуацій (пандемії) з боку держави, а не за рахунок перевізника та туроператора; — проводити туристичними компаніями інструктажі для туристів на постійній основі перед виїздом в іншу країну, як поводити себе в екстремальних ситуаціях, доступ туристів до такої інформації; — розроблення нових турів з урахуванням безпекової складової для туристів; — докладання управлінських і фінансових зусиль щодо вирішення проблем у разі виникнення небезпеки життю туристів.
3. Загрози безпеки населенню туристських територій (центрів, районів)	<ul style="list-style-type: none"> — порушення туристами законодавства територій тимчасового перебування, неповага до місцевих традицій, місцевого населення туристських територій (центрів, районів), заподіяння шкоди навколишньому середовищу; — реалізація підприємцями сфери туризму планів і проєктів із розвитку місцевої туристичної індустрії без попереднього узгодження даних дій із місцевим населенням; — економічна, трудова й інша експлуатація суб'єктами туристичної індустрії місцевих людських ресурсів, неповнолітніх громадян; — поширення туристами наркоманії, вірусу імунодефіциту людини (ВІЛ), коронавірусу COVID-2019, які становлять небезпеку для населення. 	<ul style="list-style-type: none"> — регулювання туристичної галузі на регіональному рівні через розроблення ефективних регіональних програм розвитку туризму та захисту туристів у регіонах; — дотримання туристами правил і рекомендацій, які їм даються під час поїздки у будь-яку країну: в райони з високим кримінальним рівнем безпеки; — дотримання туристами норм, які прийняті у країні, поважати їх національні традиції, культурні цінності; — розроблення Державним агентством розвитку туризму України антикризових заходів для туристичної галузі.

Продовження таблиці 1

Види загроз безпеки послуг туристичної сфери	Характеристика загроз безпеки послуг туристичної сфери	Шляхи зменшення загроз безпеки послуг туристичної сфери
<p>4. Загрози безпеки суспільним інтересам у сфері туризму (загрози заподіяння шкоди навколишньому середовищу, безпеці людей і держави)</p>	<p>Характеристика загроз безпеки послуг туристичної сфери</p> <ul style="list-style-type: none"> — низька ефективність механізмів природокористування й охорони навколишнього середовища у сфері туризму, користування туристичними ресурсами; — здійснення господарської діяльності суб'єктами туристичної індустрії з антропогенним навантаженням на навколишнє середовище, забруднення природних життєдіяльності для туристів; — повільне впровадження нових технологій очищення питної води, прибирання вулиць, утилізації виробничих та побутових відходів, енергоощадних технологій, у тому числі в будівництві туристичної сфери; — умисне й необережне руйнування туристами об'єктів туристського показу, об'єктів туристичної індустрії та інфраструктури; — умисне заподіяння шкоди культурному потенціалу й культурного спадщини країни, самотності, різноманіттю культурного життя; — юридична безпека у сфері туризму: нестабільність, суперечливість і недовірливість законодавства у сфері туризму, тіньовий туристичний ринок; — терористичні акти на об'єктах туристичної індустрії, нелегальна міграція, внутрішня і транскордонна злочинність, екстремізм, контрабанда наркотиків, культурних цінностей, відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом від туристичної діяльності; — навмисне формування негативного іміджу про Україну в соціальних мережах за кордоном, як про країну, несприятливу для розвитку туризму, спотворення історичного досвіду та національних традицій; — поступове витіснення українських туроператорів, турагентів із внутрішнього туристичного ринку та посилення його залежності від західних транснаціональних корпорацій; — загрози надзвичайних ситуацій природного й техногенного характеру, надзвичайних екологічних ситуацій, у тому числі епідемії, пандемії, наслідків COVID-2019. 	<p>Шляхи зменшення загроз безпеки послуг туристичної сфери</p> <ul style="list-style-type: none"> — наявність політичної волі уряду України для підпорядкування національних інтересів інтернаціональним завданням у системі міжнародної безпеки людей — розв'язання проблеми інформованості туристів про погрози, нові виклики; — здійснення зовнішньої пропаганди туристичних можливостей України, створення її позитивного іміджу шляхом розвитку туризму; — формування позитивного іміджу туристичних об'єктів і територій у рамках забезпечення інформаційної безпеки туризму; — оцінка культурних і природних ресурсів, умов навколишнього середовища (стан повітря, води), здатність до зміни у майбутньому; — формування якісної екологічної туристської інфраструктури та розроблення стандартів безпеки всіх послуг туристичної сфери.

Загрози безпеці можуть бути спрямовані як на сферу туризму загалом, так і на її окремі елементи. Сфера туризму, її елементи можуть генерувати загрози іншим об'єктам національної безпеки України. Як показало наше дослідження, види загроз безпеки послуг туристичної сфери України умовно можна класифікувати на чотири групи, (табл. 1), а саме:

1. Загрози особистої безпеки туристів.
2. Загрози безпеки підприємницької діяльності у сфері туризму.
3. Загрози безпеки населенню туристських територій (центрів, районів).
4. Загрози безпеки суспільним інтересам у сфері туризму.

Кожній групі було дано розширену характеристику загроз безпеки послуг туристичної сфери. Розроблені шляхи зменшення загроз, мінімізації їх у туристичній галузі України з врахуванням наслідків COVID-2019, загроз світової кризи.

Отже, сьогодні можна стверджувати, що основним гарантом безпеки туристів при знаходженні їх за кордоном є державні органи влади й туристичні компанії. І що безпечніша ситуація в країні загалом, то менше ризиків для туристів під час їх подорожі.

На думку Генерального секретаря UNWTO Пололікашвілі «...туризм сьогодні стикається з найбільшою проблемою покоління. Але, як показує ця подія, туризм може надати рішення для всіх» [14]. Пололікашвілі вказує на можливість переосмислити роль туризму. А віртуальна реальність, штучний інтелект і великі бази даних будуть відігравати важливу роль у спільній реакції на COVID-19, а також підвищення стійкості у пришвидшенні відновлення туризму у кожній країні світу.

Висновки. У результаті дослідження нами було доповнено чинники безпеки послуг туристичної сфери — системою захисту від пандемії на глобальному, національному, локальному рівнях у сфері туризму.

Проведене дослідження показало, що виокремлення класифікаційних ознак загроз безпеки туризму, розкриття чинників зовнішнього впливу дозволяє систематизувати стан-

дарту безпеки послуг туристичної сфери. У даному контексті було доведено важливість безпекової компоненти послуг туристичної сфери, яка ставить на перше місце безпеку життя й здоров'я туристів, а потім інтереси й потреби туристичних компаній.

Нами були розроблені шляхи зменшення загроз безпеки послуг туристичної сфери за кожним її видом. Використання запропонованих напрямів дозволить звернути увагу фахівців та управлінців до даної проблематики, сформувати сталий попит на подорожі всередині країни у наступних періодах, а також пришвидшити відновлення внутрішнього туризму в Україні.

Список літератури

1. Борисюк О. А., Заря І. В. Міжнародний туризм в контексті сучасного безпекового виміру. *Географія та туризм*. 2015. Вип. 38. С. 11. URL : <chrome-extension://mhjfbm-dgcxfjbbpaeojofohoefgihjai/index.html>.
2. Голод А. П. Безпека туризму як об'єкт регіональних економічних досліджень. *Інноваційна економіка*. №4. 2014. С. 190–194.
3. Горіна Г. О., Борблік К. Е Імперативи реалізації стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України. *Вісник ДонНУЕТ*. 2019, № 2 (71). С. 75–83.
4. Івашина Л. Л. Безпека туристів — запорука успіху туристичного бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 12. Частина 1. 2015. С. 101–105.
5. Корж Н. В., Заноско О. В. Формування системи економічної безпеки індустрії туризму як складової сталого розвитку туризму в Україні. *Економіка. Управління. Інновації*. 2011. № 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011_2_24.
6. Козинець В. М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму : навч. посіб. К. : Кондор, 2006. 576 с.
7. Філіпчук Г. Г. Словник термінів з питань екології та безпеки життя і діяльності: навч. посіб. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с.
8. Куліцька Н. В., Орлик О. В. Економічна безпека туристичних підприємств. Ін-

форматика та інформаційні технології: студ. наук. конф., 20 квітня 2015 р. : матер. конф. Одеса, ОНЕУ. С. 68–71.

9. Kovari, I., Zimanyi, K. (2011). Safety and Security in the Age of Global Tourism. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*. Budapest, no. 3–4, vol. 5, pp. 59–61.

10. Whitman, M., Mattord, H. (2013). *Management of Information Security*. Cengage Learning, 576 p.

11. Фролов А. В., Вопросы безопасности в туризме. *Вестник. РМАТ*. 2017. № 3. С. 97–104.

12. Закон України «Про туризм». URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95BP>. (дата звернення 04.11.2019). Назва з екрана.

13. Туристичні витрати в Європі скоротилися на 68 %. Економічна правда. URL : <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/18/659548> (дата звернення 03.05.2020). Назва з екрана.

14. Pololikashvili. The future is now! un-wto recognizes world's best innovators facing up to COVID-19. Available at : <http://https://www.unwto.org/news/the-future-is-now-unwto-recognizes-world%E2%80%99s-best-innovators-facing-up-to-covid-19>. (Accessed 07 May 2020).

15. Вопросы безопасности туризма на втором заседании Генерального совета ЕТО. URL: <http://eurasiatourism.org/document1004.phtml> (дата звернення 02.05.2020). Назва з екрана.

References

1. Borysiuk, O. A., Zaria, I. V. (2015). *Mizhnarodnyi turizm v konteksti suchasnoho bezpekovoho vymiru* [International tourism in the context of the modern security dimension]. *Heohrafiia ta turizm* [Geography and tourism], uss. 38, pp. 11. Available at: <chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeojojfohoefgiehjai/index.html>. (Accessed 03 May 2020).

2. Holod, A. P. (2014). *Bezpeka turizmu yak ob'ekt rehionalnykh ekonomichnykh doslidzen* [Tourism security as an object of regional economic research]. *Innovatsiina ekonomika* [Innovation economy], no. 4, pp. 190–194.

3. Horina, H. O., Borblik, K. E. (2019). *Imperatyvy realizatsii stratehii staloho rozvytku rynku turystychnykh posluh Ukrainy* [Imperatives for the implementation of the strategy of sustainable development of the market of tourist services of Ukraine]. *Visnyk DonNUET* [Bulletin of DonNUET], no. 2 (71), pp. 75–78.

4. Ivashyna, L. L. (2015). *Bezpeka turystiv — zaporuka uspikhu turystychnoho biznesu* [Tourist safety is the key to the success of the tourism business]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Kherson State University], no. 12 (1), pp. 101–105.

5. Korzh, N. V., Zanosko, O. V. (2011). *Formuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky industrii turizmu yak skladovoi stiikoho rozvytku turizmu v Ukraini* [Formation of the system of economic security of the tourism industry as a component of sustainable tourism development in Ukraine] Available at :http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2011_2_24. (Accessed 04 May 2020)

6. Kozynets, V. M. (2006). *Bezpeka zhyttiedialnosti u sferi turizmu: navch.posib* [Life safety in the field of tourism: textbook]. Kyiv, Kondor Publ., 576 p.

7. Filipchuk, H. H. (2009). *Slovnyk terminiv z pytan ekolohii ta bezpeky zhyttia i diialnosti* [Dictionary of terms on ecology and safety of life and activity]. Chernivtsi, Zelena Bukovyna Publ., 752 p.

8. Kulitska, N. V., Orlyk, O. V. (2015). *Ekonomichna bezpeka turystychnykh pidpryemstv*. [Economic security of tourist enterprises]. *Informatyka ta informatsiini tekhnolohii* [Informatics and information technologies]. Odesa, ONEU Publ., pp. 68–71.

9. Kovari, I., Zimanyi, K. (2011). Safety and Security in the Age of Global Tourism. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*. Budapest, no. 3–4, vol. 5, pp. 59–61.

10. Whitman, M., Mattord, H. (2013). *Management of Information Security*. Cengage Learning, 576 p.

11. Frolov, A. V. (2017). *Voprosui bezopasnosti v turizme* [Issues of safety in tourism]. *Vestnik RMAТ* [Bulletin of RMAТ], no. 3, pp. 97–104.

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine “On tourism”. Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95>. (Accessed 04 November 2019).
13. Economic truth (2020). *Turystychni vytraty v Yevropi skorotylysia na 68 %* [Tourism spending in Europe fell by 68 %]. Available at : <https://www.epravda.com.ua/news/2020/04/18/659548>. (Accessed 03 May 2020).
14. Pololikashvili. The future is now! un-wto recognizes world’s best innovators facing up to COVID-19. Available at : <http://https://www.unwto.org/news/the-future-is-now-unwto-recognizes-world%E2%80%99s-best-innovators-facing-up-to-covid-19>. (Accessed 07 May 2020).
15. *Voprosy bezopasnosti turizma na vtorom zasedanii Generalnogo soveta ETO* [Tourism safety issues at the second meeting of the ETO General Council]. Available at : <http://eurasiatourism.org/document1004.phtml>. (Accessed 02 May 2020).

Objective. The objective of the article is to disclose the factors of the security component influence on the development of the transformation system of tourism services, classification of security threats and ways to overcome them.

Methods. Theoretical and methodological basis of the study are general scientific methods of analysis, synthesis, abstraction, classification, generalization, integrated approach. The scientific works of domestic and foreign scientists on the security of the tourist services system are used in the research.

Results. In the article the authors consider the peculiarities of tourism safety in the global crisis and pandemic. An overview and assessment of threats and crises that have a negative impact on the security of the transformation system of tourism services are given.

The authors of the article determine the relevance of this issue in ensuring the security of the tourism services system, which should be considered comprehensively and become a priority for the tourism industry in Ukraine.

The paper proves the importance of the security component of tourism services, which puts first the safety of human life and health, and then the interests and needs of tourists, travel companies.

According to the authors, the safety factors of tourism services have been expanded, supplemented by a new factor — the system of protection against pandemics at the global, national and local levels in the field of tourism.

The authors have developed differentiation of features of crisis situations, systematized their classification of security threats to the system of tourist services, provided practical measures to resolve crisis situations that require constant monitoring and improvement.

The proposed measures to ensure the safety of Ukrainian tourists will accelerate the process of resumption of tourism in Ukraine, draw the attention of experts and managers to this issue, contribute to the strategy of sustainable demand for travel within the country in case of a pandemic.

Key words: pandemic, world crisis, safety component, tourist safety, system of tourist services, anti-crisis measures, tourism industry.

Надійшла до редакції 05.04.2020